

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІОЛОГІЇ  
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**



*Присвячено 215-річчю заснування  
ХНПУ імені Г.С. Сковороди*

**СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ  
СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ  
В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ**

**МАТЕРІАЛИ  
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ  
22 ЛИСТОПАДА 2019 РОКУ**

**ХАРКІВ – 2019**

УДК 37.015.31:316.42  
ББК 74.60  
С91

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 6 від 05.11.2019 р.).*

*Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 22 листопада 2019 р. / за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2019. 145 с.*

Збірка містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої сучасним проблемам професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі, реаліям і тенденціям розвитку професійної діяльності фахівців соціальних інституцій з вирішення актуальних проблем соціальної роботи.

Матеріали представляють інтерес для науковців і практиків у галузі соціальної і соціально-педагогічної діяльності, науковців-початківців (здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів спеціальності «Соціальна робота») й практиків – фахівців соціальних інституцій.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019.

© Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки, 2019.

© Васильєва М.П., 2019.

<b>Гольферед Т.Г.</b> СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД БАГАТОДІТНИХ СІМЕЙ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	53
<b>Дерев'янюк Г.О.</b> ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	54
<b>Довбня О.В.</b> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ БУЛІНГУ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ.....	55
<b>Збаранська Д.В.</b> СУТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ТА НАСЛІДКИ БУЛІНГУ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ....	56
<b>Коломієць Т.О.</b> АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	57
<b>Криворотько К.А.</b> ЗМІСТ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	58
<b>Куряча С.В.</b> ПРОФІЛАКТИКА БУЛІНГУ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	60
<b>Ларіна Е.Г.</b> СТРУКТУРА ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ.....	61
<b>Літвиненко Ю.С.</b> АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ.....	62
<b>Павлюченко С.Ю.</b> ДО ПРОБЛЕМИ НАРКОЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ.....	63
<b>Пластун Т.І.</b> АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ-СИРІТ В УМОВАХ ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї.....	64
<b>Попова В.В.</b> АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗАКЛАДАХ.....	65
<b>Сех М.І.</b> ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЄВОЇ ПЛАТФОРМИ «ЗДОРОВЕНЬКІ БУЛИ» В ПРОЕКТІ «ДОМАШНЯ ОПІКА» БО «БФ «КАРІТАС ХАРКІВ».....	66
<b>Скляниченко М.В.</b> ОРГАНІЗАЦІЯ ЗМІСТОВНОГО ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ.....	67
<b>Тепляк А.М.</b> ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ.....	68
<b>Шерстньова М.С.</b> АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НАРКОЗАЛЕЖНОЇ МОЛОДІ.....	69
<b>Статті здобувачів вищої освіти.....</b>	71

## **АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ-СИРІТ В УМОВАХ ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї**

*Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент Н.Д. Кабусь*

Однією з найвищих соціальних цінностей держави є соціальний захист дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Одним із напрямів вирішення проблеми захисту прав та інтересів дітей-сиріт, забезпечення умов для їхнього саморозвитку, самовизначення, самореалізації, підготовки до самостійного життя у соціумі є створення прийомних сімей та центрів реабілітації для дітей, позбавлених батьківського піклування.

Створення в Україні прийомних сімей як сімейної форми влаштування дітей-сиріт було розпочато у 1998 р. Під час перебування дитини у прийомній сім'ї держава виконує функції піклувальника в особі соціального працівника і працівника органів опіки, вона фінансує, контролює утримання і виховання дитини у прийомній сім'ї, надає допомогу у її розвитку та соціалізації й організовує соціальний супровід дитини та прийомної сім'ї. Соціальна реабілітація дітей сиріт в умовах прийомної сім'ї, як один із видів соціальної технології має бути спрямована на відновлення здатності таких дітей до ефективної життєдіяльності.

Водночас ефективна соціальна реабілітація дітей, позбавлених батьківського піклування, в умовах прийомної сім'ї можлива за умови цілеспрямованої підготовки прийомних батьків до вирішення численних проблем, які виникають під час перебування дитини в прийомній сім'ї та тісної співпраці з соціальним працівником, який має бути здатним допомагати батькам і дітям у взаємній адаптації та сприяти створенню сприятливих виховних умов для позитивної соціалізації дитини в прийомній сім'ї, вирішення завдань відновлення її фізичного, психічного, соціального і духовного здоров'я.

У значній мірі успіх діяльності з реабілітації дітей-сиріт залежить від знання прийомного батьками особливостей фізіологічного, психічного і соціально-педагогічного розвитку дитини, здатності знайти індивідуальний підхід до кожної дитини, така діяльність має базуватися на принципах гуманізму, самодіяльності та самостійності, творчої діяльності, індивідуалізації та диференціації, стимулювання пізнавальної, комунікативної, ціннісно орієнтованої активності дітей, врахування інтересів і потреб окремої дитини.

Соціальний працівник як важливий суб'єкт діяльності з соціальної реабілітації дітей-сиріт в умовах прийомної сім'ї, є посередником між прийомною родиною та державою. Він налагоджує співпрацю з багатьма службами, що захищають дітей та їх права, для забезпечення їм нормальних умов існування. важливими завданнями, які постають перед соціальними працівниками з питань соціальної реабілітації є: забезпечення вікових потреб дитини; здійснення медичних, оздоровчих, соціальних, правових та інших заходів; захист майнових, особистісних та житлових прав дитини; допомога у підтримці контактів дитини з біологічними родичами; сприяння та підтримка сприятливого соціально-психологічного клімату сім'ї; навчання та посилення виховного потенціалу прийомних батьків; контроль за державними виплатами батькам; залучення при потребі додаткової допомоги; захист прав і інтересів прийомних сімей; підготовка щорічного звіту про функціонування прийомної сім'ї, стан та розвиток дитини у прийомній сім'ї.

Результативність діяльності з соціальної реабілітації дітей сиріт в умовах прийомної сім'ї потребує високого рівня професійної компетентності соціального працівника, який має бути здатним сприяти підвищенню рівня психолого-педагогічної компетентності прийомних батьків, а також оперативно допомагати у вирішенні проблем, що виникають. Вирішення

означених завдань потребує цілеспрямованої підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до розробки й реалізації системи роботи з соціальної реабілітації дітей-сиріт в умовах різних форм сімейного виховання під час навчання в університеті.

**Попова В.В.**

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня  
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

## **АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ У СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗАКЛАДАХ**

*Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент В.В. Костіна*

На сучасному етапі розвитку суспільства у зв'язку з поширенням кризових явищ проблема профілактики дезадаптації особистості, зокрема в дошкільному віці, набуває особливого значення. Щорічно кількість дітей дошкільного віку с проблемами дезадаптації, що потрапляють до спеціалізованих закладів зростає на 7-10%, тому однією з актуальних проблем у сфері соціальної роботи є профілактика дезадаптації дошкільників, що зумовлює потребу у професійній підготовці фахівців до її здійснення.

Аналіз наукових праць з проблеми профілактики дезадаптації дітей дошкільного віку засвідчив, що дослідженими є такі її аспекти: теоретичні основи соціальної профілактики дезадаптації дошкільників (К. Борисова, Л. Дзюбко, Т. Дуткевич, Ф. Мавлеткулова, О. Максименко та ін.); проблеми соціальної адаптації і дезадаптації особистості (К. Абульханова-Славська, Ю. Александровський, Г. Балл, Ф. Березін, М. Боришевский, Л. Дзюбко, О. Колісецька, С. Рула та ін.); ускладнення процесів соціальної адаптації при зміні гри на навчальну діяльність (Б. Ананьєв, Л. Виготський, Д. Ельконін, А. Петровський та ін.); теоретико-методичні засади профілактичної роботи з дітьми (Т. Алексеєнко, І. Зверєва, Р. Овчарова, В. Оржеховська, М. Шакурова та ін.). Отже, проблема профілактики дезадаптації дітей дошкільного віку досліджена не в повній мірі та потребує наукового розгляду.

Узагальнення та систематизація наукової літератури з проблеми профілактики дезадаптації дітей дошкільного віку у спеціалізованих закладах дозволили виокремити суть та особливості діяльності фахівців соціальної галузі у зазначеному напрямі. Соціальні працівники спеціалізованих закладів мають забезпечувати виконання таких важливих завдань з метою профілактики дезадаптації дошкільників: формування у дітей знань про сімейні, колективні та дружні стосунки на основі засвоєння ними цінностей та базових моральних норм, правил поведінки та самозбереження; розвиток здатності до засвоєння та виконання вимог і правил соціального середовища; розвиток вміння налагоджувати контакти, доброзичливо спілкуватися, долати труднощі, приймати і надавати допомогу; розвиток здатності засвоювати і використовувати знання та вміння догляду за собою, робочим місцем, за своїми речами, елементарні трудові навички. Дослідники доводять, що від повноти і міцності сформованих у дошкільників вищезазначених соціальних компетентностей залежить рівень соціальної адаптованості/дезадапованості дитини в оточуючому середовищі. Також ефективність соціальної адаптації дошкільників залежить від організації соціально-педагогічного супроводу з боку соціального працівника по відношенню до п'яти-семирічних дітей упродовж перехідного періоду від одного виду діяльності (ігрової) до іншого (навчальної).

Аналіз наукової літератури з професійної підготовки фахівців соціальної галузі (Т. Алексеєнко, І. Козубовська, В. Костіна, Л. Міщик, В. Поліщук та ін.) засвідчив, що вирішення проблеми підготовки майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників до профілактики дезадаптації дітей передбачає розробку методів і форм, що стимулюють розвиток їхньої профілактичної спрямованості, що потребує доповнення змісту навчальних